

1. Individuální informace

2. Analýza signálů a jejich význam

- A) sociální okolí
- B) způsoby vyjadřování

3. Signály užívané k vyjadřování potřeb a emocí

- A) primární potřeby
- B) emoce
- C) požadavky

4. Využití nesymbolické komunikace

- A) různé formy komunikace
- B) intencionalita
- C) srozumitelnost

5. Využití symbolické komunikace

1. Individuální informace

- Datum narození
- Stanovená diagnóza (?)
- Průběh vzdělávání – délka docházky, charakter školy (např. speciální školy)
- Speciálněpedagogická, rehabilitační a další péče

2. Analýza signálů a jejich významu

A) Sociální okolí – zvyky

- Způsob navázání kontaktu
- Důležité osoby – signály rozpoznávání
- Důležité předměty – signály rozpoznávání
- Důležité aktivity a události – způsob, jakým dítě dává najevo, že jsou pro něj tyto aktivity důležité
- Signály vyjadřující požadavek
- Zvířata v domácím prostředí – reakce dítěte
- **B) Způsoby vyjadřování**
- Způsob vyjádření ano/ne
- Způsob vyjádření požadavku (např. hračky)
- Způsob vyjádření saturace „už nechci, mám dost“
- Způsob vyjádření ukončení činnosti „nechci pokračovat“
- Způsob vyjádření zájmu o zahájení činnosti
- Způsob upoutání pozornosti další osoby

3. Signály využívané k vyjádření potřeb a emocí

A) Primární potřeby

- Vyjádření stavu, potřeby:
- hlad – chuť jíst/žízeň – chuť pít
- únava a nepohodlí
- potřeba/ukončení – toaleta
- chlad/teplo
- „necítím se dobře, něco mě bolí“
- fyzických obtíží (např. svědění)
- potřeby útěchy, pomazlení
- nepochopení

B) emoce

- Způsob vyjádření spokojenosti
- Způsob vyjádření smutku
- Způsob vyjádření vzteku
- Způsob vyjádření překvapení
- .....

C) požadavky

- Vyjádření nechuti být s nějakou osobou, komunikovat s ní
- Způsob, jakým dá dítě najevo svou přítomnost
- Způsob požádání o svolení
- Způsob požadování vysvětlení situace, zájem o události v okolí
- Výrazy, které dítě užívá k vyjádření pozdravu, uvítání

4. Zhodnocení kompetencí pro nesymbolickou komunikaci

- Zhodnocení veškerých signálů nebo chování užívaného ke komunikaci
- Výběr toho, co dítě ke komunikaci užívá

A) Různé formy komunikace

- Změna svalového napětí
- Orientace hlavy, těla
- Ticho
- Vokalizace
- Konvenční, běžná gesta
- Mimika
- Manipulace s předměty
- Auto-agresivita, sebepoškozování
- Slova
- Užití věcí pro řešení problému

B) Intencionalita

- Modifikace vyjadřovacích prostředků k dosažení cíle (hlasitější mluva, křik, vyšší intenzita pohybu)
- Snaha/schopnost vyjádřit se konvenčně, aby druzí porozuměli
- Vyčkávání reakce komunikačního partnera
- Projev radosti, spokojenosti při dosažení cíle

C) Srozumitelnost komunikačních signálů

Signály v chování – zloba, vztek...

Zhodnocení komunikačních signálů – míry jejich srozumitelnosti pro cizí osoby

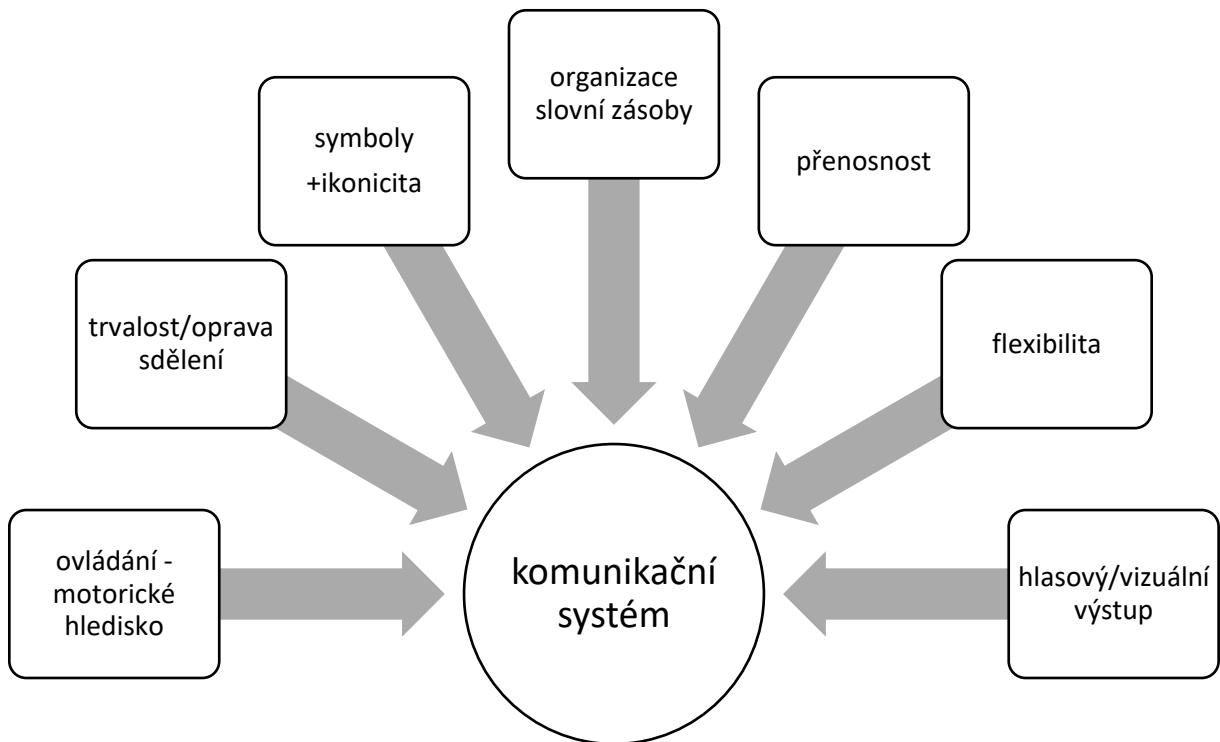
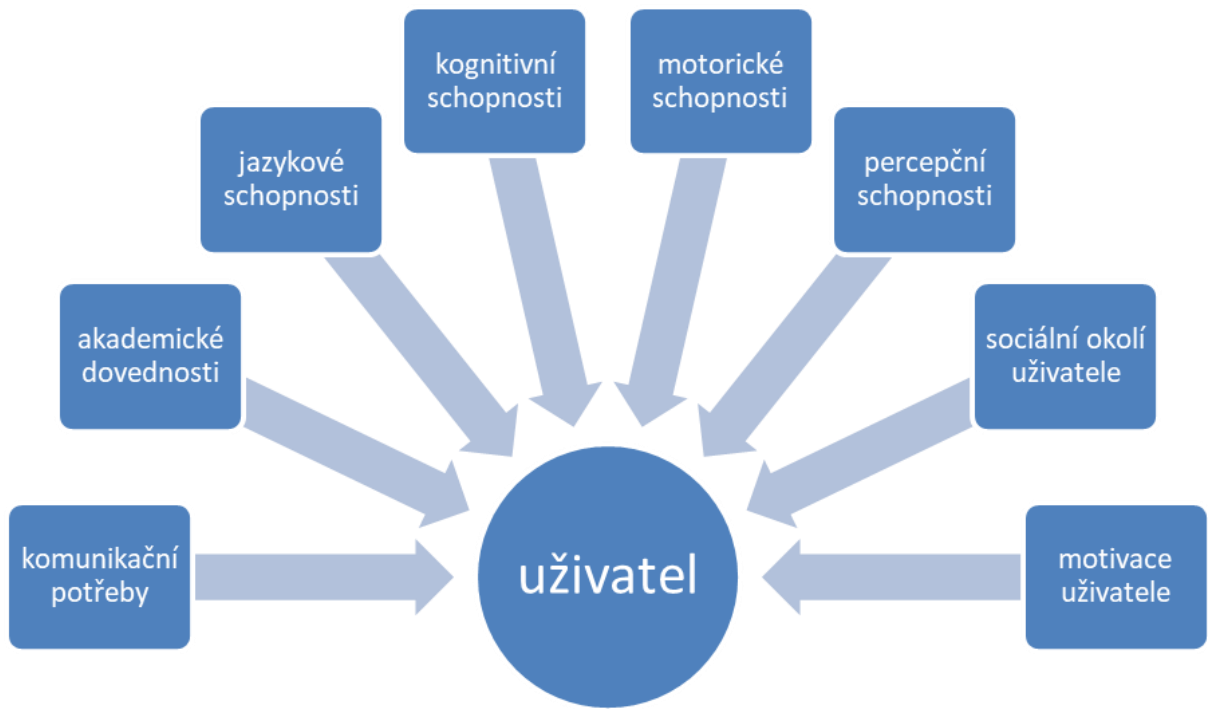
D) Reakce na neporozumění

- Nevydařená interakce
- Strategie dítěte v této situaci – rychlost, pohotovost
- Chování, když neuspěje napoprvé?

5. Zhodnocení kompetencí pro symbolickou komunikaci

- Hodnocení porozumění (.....a jakým)
- slovům
- obrázkům
- piktogramům
- fotografiím
- konvenčním gestům
- čtení/psaní
- nápodoba zvuků
- komolení slov
- užití konvenčních gest
- užívání prvků znakového jazyka (nebo jiných vizuálně-motorických systémů)
- **užívání výše uvedeného**

(Cataix-Negre, 2011)

(Glennen & DeCoste, 1997)

Komunikační potřeby – témata ke komunikaci – zhodnocení potřeb budoucího uživatele + spolupráce s jeho komunikačními partnery

- Téma zvládá
- Rád/a by o tématu mluvil/a
- Prozatím není téma důležité
- Každodenní komunikace (oblékání, jídlo, denní režim)
- Každodenní činnosti (hobby, domácí práce)
- Práce/škola
- Společenské aktivity (hry, „káva“...)
- Specifické interakce (banka, lékárna, dopravní prostředky, restaurace)
- Historiky (události, plány, k pobavení...)
- Instrukce pro pečovatele apod.
- Aktuální události
- Pocity a emoce
- Fyzické potřeby/obtíže
- Jiné....

Komunikační prostředí/situace

- Domácí prostředí, zaměstnání/škola, komunita
- Komunikace „tváří v tvář“
- Skupinová interakce, diskuze
- Telefonická komunikace
- Se známými/rodina, přátelé
- S neznámými lidmi
- S pečovateli ne/obeznámenými s AAK

Komunikační modality – shrnutí forem komunikace, které daná osoba užívá z pohledu širšího spektra komunikačních partnerů + hodnocení srozumitelnosti:

- Oční kontakt
- Mimika
- Gesta
- Ukazování na předměty, místa....
- Ukazování na fotografie, obrázky....
- Vokalizace – zvuky, které nejsou vždy srozumitelné
- Vizuálně-motorické systémy
- Mluvená řeč – izolovaná slova
- Mluvená řeč – slovní spojení – 2 slova
- Mluvená řeč – slovní spojení – 3 a více slov
- Psaní/kreslení
- Komunikační deník/tabulka s fotografiemi
- Komunikační deník/tabulka s obrázky
- Komunikační deník/tabulka se slovy a abecedou (čtení, hláskování)
- Komunikační pomůcka+ popis
- Komunikační software + počítač
- Kombinace metod

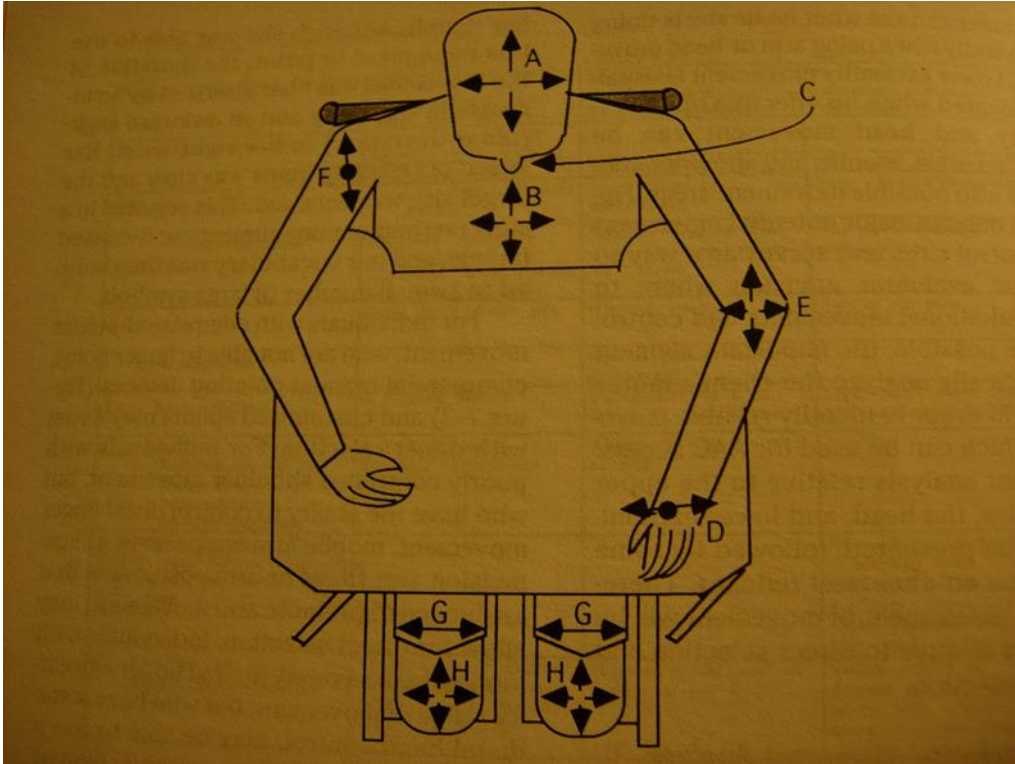
Komunikační dovednosti – situace

- Zvládá úspěšně – aktuálně je náročné – aktuálně není důležité
- Typický komunikační prostředek – hodnocení efektivity
- Upoutání pozornosti
- Představení se ostatním
- Zahájení konverzace
- Udržení konverzace (turn-taknig, komentování)
- Změna, zavedení nového tématu
- Přerušování rozhovoru
- Kladení otázek
- Reakce na uzavřené otázky
- Reakce na známé, rutinní otázky (Jak se máš, co jsi dělala o víkendu?)
- Reakce na méně známé otázky, vyžadující specifickou odpověď (Co budeš dělat na Velikonoce?)
- Detailní popis, diskuse
- Vyprávění příběhu, vtipu
- Vyjádření příkazu
- Sdělení komunikačnímu partnerovi – „nerozuměl/a jsem“
- Reakce na situaci, kdy komunikační partner neporozuměl sdělení uživatele AAK
- Zopakování sdělení, pokud je nesrozumitelné
- Přeformulování sdělení uživatele
- Hláskování
- Orientace v komunikační pomůcce – hledání sdělení

Sdělení komunikačním partnerům

- Nepřerušujte mě!
- (Ne)odhadujte, co chci říci!
- Dejte mi čas navíc – abych mohla sdělit, co potřebuji!
- Pokládejte mi otázky (k zúžení tématu)
- Vyzvěte mě ke komunikaci ☺
- Zpomalte, když mluvíte se mnou (s uživatelem AAK)
- Výzva k využití psaní, kresby, gest k usnadnění porozumění
- Zjednodušte otázku, výrok
- Pomozte při hledání pojmů v komunikační pomůcce
- Jiné....

Tobii [online]

(Glennen & DeCoste, 1997)